

PREGLED NOVIH BROJEVA ČASOPISA, MAGAZINA I BILTENA O KAZALIŠTU U HRVATSKOJ

"Frakcija" je član Mreže kazališnih časopisa Međunarodnog instituta mediteranskog kazališta.

Magazin "Frakcija" u prvome broju (travanj 1996.) jasno određuje polje interesa: "Teatar dvadesetog stoljeća ima barem jednu konstantu: bježi od institucije, poriče je dolazeći na rub poricanja samog sebe, razbija instituciju da bi je napustio i ponovno sebe ustrojio kao instituciju nekog drugog kazališta." "Svaki novi teatar nova je FRAKCIJA."

Tragajući za novim teatrom kroz iskustvo domaće produkcije i informacije iz inozemstva "Frakcija" se specijalizirala, kroz do sada tiskanih sedam brojeva, upravo za specifične kazališne pojave u Hrvatskoj. Uobičajena repertoarna produkcija zastupljena je samo u onim slučajevima kada je i sama reprezent nečeg kazališno novog i izazovnog. Kronika cjelokupne kazališne produkcije ostavljena je za neku drugu tiskovinu. Uz stalne servisne informacije "Frakcija" ima i dva redovita tematska bloka. Blok pod nazivom *Fini autori* donosi uglavnom prijevode eseja i teorijskih tekstova poznatih kazališnih praktičara i teoretičara iz inozemstva. Drugi stalni blok pod nazivom *Pro memoria* donosi sjećanja ili pretiske tekstova o kazališnim projektima koji su u Hrvatskoj 60-tih, 70-tih ili 80-tih godina predstavljali otklon od uobičajene kazališne estetike.

Uz veliku informativnost, "Frakciju" odlikuje i pozitivna didaktičnost. Niz do sada objavljenih tekstova na stranicama "Frakcije" usmjereni su ka definiranju izraza, estetika, žanrovskih različitosti pojedinih kazališnih uradaka za koje dosadašnje kazališno iskustvo u Hrvatskoj možda nije bilo dostatno te je njihova recepcija otežana.

Treća je odlika svojevrsna dokumentarističnost pojedinih napisa koja će tek budućim generacijama biti izvoristom istraživanja današnjih postignuća na hrvatskim kazališnim scenama.

Konačno, uz obvezatne razgovore s kazališnim djelatnicima, na stranicama "Frakcije" zrcale se različiti nazori, estetike i htijenja prisutna u suvremenom, ne samo hrvatskom kazalištu.

"Frakcija" tako od prvoga broja odlično i sustavno reagira na sva gostovanja inozemnih kazališnih trupa u Hrvatskoj, donosi informacije i preglede s najvećih inozemnih kazališnih festivala te sustavno prezentira inozemne Mreže i Fondacije, seminare i radionice postajući i korisnom vezom hrvatskih umjetnika sa svijetom.

Dvobroj 6/7 iz prosinca 1997. za sada je posljednji tiskani broj "Frakcije". Uz obvezatan *Info*, ovaj broj već na prvim stranicama donosi tekstove/reakcije na prošlogodišnji Eurokaz - Festival novog kazališta. Tekstovi Bojane Kunst *Otvori i tekućine* te *Instrukcija iz apstrahiranja tjelesnosti* Ivane Sajko pokazuju dominantnu namjeru i uređivačku politiku ovog magazina. Oba teksta donose autorski stav spram viđenoga, opisuju viđeno i objašnjavaju nejasno, ali se pri tome ograđuju od bilo kakovoga vrednovanja i ocjenjivanja, određivanja nužnosti ili potrebe takovih kazališnih projekata i svojom otvorenošću dopuštaju potencijalnom gledatelju da sam odluči želi li ubuduće prisustvovati ovakvim projektima ili ne. "Frakcija" potvrđuje svoj uređivački stav o neisključivosti i stalnoj otvorenosti spram svega što se u modernome kazalištu pojavljuje pitajući se uvijek iznova što to jest, a ne kakovo to jest i treba li to nekome ili ne.

Među recentnim teatarskim događajima ovaj dvobroj bilježi predstavu Satiričkoga kazališta "Kerempuh" u Zagrebu *Pir malograđana* B. Brechta u režiji Eduarda Milera, potom performance Dunje Knebl, *Banket* Emila Hrvatina iz Slovenije te dvije recenzije knjiga: *Bijele tragedije* B. Vujića i *Teatar u teatru* u hrvatskom teatru L. Feldman-Čale.

Ovaj dvobroj otvara i novi tematski blok nazvan "Političnost 90-tih". Što uopće podrazumijevamo pod političnošću teatra i na koje se sve načine ona prepoznaje u hrvatskome glumištu, prezentiraju razgovor s Ivicom Boban, eseji Miljenka Jergovića i Ivane Sajko, kolumna Ivana Vidića i pretisak Rasprave Vijeća Komune o Zakonu o kazalištu (svibanj 1871.g.).

Kako je 1998. godina 100. obljetnica rođenja Bertolta Brechta, od ovoga broja "Frakcija" se obvezala tiskati značajne, a manje poznate tekstove o ovom kazališnom autoru. Već u ovome je broju tematski blok *Pro memoria* posvećen predstavi B. Brechta *Život Eduarda II., kralja Engleske* u režiji G. Para iz 1971. godine. Blok pod nazivom *Fini autori* pored tekstova o Brechtu H. Mullera, D. Suvina, A. Milonića i I. Buljana donosi i blok o ruskim akcionistima i raspravama nastalim nakon što je Aleksandar Brener nacrtao znak dolara na Maljevičevoj slici u Stedelijk muzeju u Amsterdamu.

Standardni su i pregledi zbivanja na festivalima u inozemstvu i radionicama u Hrvatskoj, a posebno informativnim i zanimljivim izdvojili su se tekstovi Yvette Biro *Nove minijature Pine Bausch* te esej *Patafizika godine 2000.* Jeana Baudrillarda.

"Frakcija", također, i u ovome broju donosi dodatak na engleskome jeziku s četiri najreprezentativnija teksta ovoga broja.

Novi broj izlazi iz tiska tijekom lipnja 1998.

"TEATAR I TEORIJA"

DVOBROJ 7/8, ZAGREB 1997.

IZDAVAČI AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI ZAGREB I CENTAR ZA DRAMSKU UMJETNOST ZAGREB

Ako "Frakcija" prati recentnu kazališnu produkciju, onda "Teatar i teorija" (istoga izdavača) nastoji pratiti recentnu kazališnu teoriju. Pri tome časopis nastoji otvoriti prostor opsežnim kazališnim studijama mlađih teatarskih teoretičara, elementarnim tekstovima stranih autora koji (iz tko zna kakvih razloga) do danas nisu prevedeni ni u časopisima niti u knjigama, a nužni su za promišljanje kazališne teorije, ali i prakse. Specifičnost "Teatra i teorije" ogleda se i u otvorenosti prostora za posve mlade autore - studente Akademije dramske umjetnosti (i drugih srodnih studija) ili post-diplomce koji ovdje imaju prigodu objelodaniti svoje prve esejističke i teorijske radove uglavnom nastale na seminarima. Uz redoviti blok kazališnih kritika i recenzija knjiga o kazalištu, "Teatar i teorija" redovito donosi i potpuni pregled dramskih premijera u hrvatskim kazalištima za razdoblje između dva tiskana broja te po jedan tekst na engleskom jeziku u bloku nazvanom *Teorija bez granica*.

Dvobroj 7/8 za sada je posljednji tiskani broj časopisa. Na nešto manje od dvije stotine stranica ovaj dvobroj donosi veliki tematski blok naslovljen *Psihoanaliza u kazalištu* u izboru Ljiljane Filipović. "Polazište ovog tematskog bloka jest stajalište Jamesa Earla da tragedija u

bitnome nalikuje samoj psihoanalizi, dok je pak sama drama nakon Freuda dobila novu metafizičku vrijednost, jer sada razumijemo kako se naši karakteri i životne uloge u velikoj mjeri odigravaju pod nadzorom nesvjesnog." piše u uvodu ovoga tematskog bloka Ljiljane Filipović. Blok čine tekstovi Jacques Lacana *Bit tragedije - Jedno tumačenje Sofoklove Antigone - Antigonin sjaj*, Nicolas Randa *Možemo li poslije Freuda još čitati Hamleta*, Hansa Laehra *Lady Macbeth te Identifikacija* i katarza James W. Earla.

Tekstovi koji pokrivaju područja kazališne prakse, a edukativno su informativnoga karaktera u ovome broju zastupljeni su prijevodima tekstova *O glumi* Michael Chekhova, *Mima - pokret-kazalište* Jacques Lecoqa te *Sarajevo, povratak u školu poslije rata* Yvette Biro.

Kamo ide Rok ili šašavi svijet naslov je uvodnoga teksta o drami mladog slovenskog autora (pseudonim Rokgre) pod nazivom *Mravojed*. Iz komentara Martine Aničić može se zaključiti da groteskna komedija o dvije sestre, dobroj vili i serijskom silovatelju - kamiondžiji po svojoj elementarnoj poetici bolje veze uspostavlja s hrvatskim mladim dramatičarima poput Ivana Vidića i Asje Srnc Todorović, nego s redateljskim kazalištem koje, predma na izdisaju, još uvijek vlada u slovenskom teatru.

Domaće teorijske tekstove pokrivaju *Binarne opreke i opsesivne slike* autorice Dubravke Vrgoč, *Čežnja Pekinške opere* Ljiljane Mikulčić te *Funkcijska analiza drame "Francesca da Rimini"* Mislava Brumeca autora Dubravka Mihanovića.

"Binarne opozicije i opsesivne slike nalazimo, dakako, u svim dramskim tekstovima kao jednu od općih značajki dramaturgije, pomoću njih se ostvaruje dramska napetost i uspostavljaju suodnosi između likova." piše Dubravka Vrgoč, a u analizi koristi djela najmlađe generacije hrvatskih dramskih pisaca. Studija Ljiljane Mikulčić nastala je na iskustvima stečenim proučavanjem forme Pekinške opere u Pekingu tijekom 1995./96. godine, dok je tekst Dubravka Mihanovića analiza izvedena iz osnovnih principa analize dramskih situacija Etiennea Souriaua.

Analize dvaju Čehova (P. Magellija u ZeKaeMu), Ilije Kuljaša, *Plana 9* te *Revizora* čine uobičajeni blok kazališnih kritika, prikaza i impresionistički osobnih napisa mladih autora, a slijedi ih pregled dramskih premijera za razdoblje od 15. rujna 1996. do 15. rujna 1997.

Engleski dodatak tekst je Slobodana Prosperova Novaka *Figures of Fear in Marin Držić's Work*.

"HRVATSKA DRAMA"

BILTEN HRVATSKOGA CENTRA ITI, BROJ 4., OŽUJAK 1998.

Bilten "Hrvatska drama" Hrvatskoga centra ITI koji izlazi u dva izdanja (na hrvatskome i engleskome jeziku), posve je specifičnoga karaktera. Donoseći popis hrvatskih dramskih autora, kratke sadržaje njihovih novih dramskih tekstova te kontakt adrese, a razaslan na adrese međunarodnih i domaćih kazališnih centara i institucija, trenutno je najvažniji informativni prostor prezentacije dramske literature u Hrvatskoj.

Nakon četiri tiskana broja rezultati su već bjelodani. Tako je prošle godine poljski časopis "Fa Art" upravo preko informacije iz Biltena odabrao tekstove Z. Kiseljaka i M. Gavrana za tiskanje u bloku posvećenome hrvatskoj suvremenoj drami. Teorijski tekstovi iz prošlih brojeva (Boris Senker, *Promjene u hrvatskom kazalištu*, Sanja Nikčević, *Povijesne drame u hrvatskom kazalištu danas - traženje nacionalnog identiteta*, Darko Lukić, *Suvremena ratna drama*) objavljeni su u njujorškom časopisu "Slavic and East European Performance". "Bilten je doista izvor informacija o hrvatskoj drami, što su nam potvrdili i dopisi Bonner Bienala i francuskih dramskih radionica, te nekoliko američkih profesora i njemačkih novinara koji su se obratili centru za informacije o hrvatskom kazalištu i drami", piše urednica Biltena Sanja Nikčević u Proslavu 4. broja tiskanoga u ožujku ove godine.

Pored predstavljanja pedesetak djela tridesetak hrvatskih autora, u četvrtome broju o suvremenoj hrvatskoj drami piše Dubravka Vrgoč, a Bilten daje i osnovne informacije o dosadašnjem radu Hrvatskog centra ITI, Biblioteci Mansioni te popis hrvatskih kazališta s kontakt adresama.

GLASILO HRVATSKOG DRUŠTVA DRAMSKIH UMJETNIKA

BROJ 1-4, SIJEČANJ-TRAVANJ 1998. GODINE

Glasiilo HDDU-a teško se može smatrati tiskovinom većeg značaja. Osim servisnih informacija, pretisaka iz različitih novina (često i nepotpisanih) te podsjećanja na osobe i događanja ovo glasiilo ne donosi ništa što bismo mogli smatrati relevantnim.

Tako i četverbroj 1-4 siječanj-travanj 1998. godine uz pretisak poruke Ivana Kušana prigodom Svjetskoga dana kazališta, razgovor s glumicom (i redateljicom) Barbarom Rocco te biografske bilješke o Vladimiru Geriću, Vanji Drachu i Vojmilu Rabadanu, donosi obavijesti o održanom festivalu MMTM Teatra Itd u Zagrebu te najavu V. festivala glumca i Marulićevih dana.

Ostatak je rezerviran za informacije o obnovama kazališta u Zagrebu, Šibeniku i Splitu, nekoliko prigodnih pjesama te podsjećanje na velikoga hrvatskog glumca Dragu Krču i dugogodišnjega glumca i redatelja Talijanske drame Nerea Scaglia.

NIVES MADUNIĆ

Revija "Luka", premda specifično strukovno glasilo, već od prvoga broja (1995.) nadrasla je samozadovoljnost i uskogrudnost otvorivši svoje stranice ne samo suradnicima Zagrebačkoga kazališta lutaka, nego i drugim kazalištima i njihovim djelatnicima od Hrvatske do svijeta. Ona nije promidžbeno glasilo ili informativno-propagandni bilten, nego istinska revija čiji sadržaji žele popuniti prazninu napisa o ovoj grani kazališne umjetnosti. Kroz četiri do sada tiskana broja ustanovljena je određena tematska koncepcija: predstavljena je povijest lutkarskih kazališta od Zagreba, Osijeka do Rijeke i Splita. Igor Mrduljaš u nastavcima objelodanjuje više nego koristan *Priručni rječnik lutkarskog pojmovlja*, a kroz razgovore s lutkarskim kazališnim djelatnicima "Luka" upoznaje čitatelje ne samo sa zanimljivim autorskim osobnostima nego i s tehnikama i izrazima lutkarskoga kazališta. Zanimljivo je da jedino ova revija ima neobičnu i višestruko korisnu rubriku nazvanu *Slikom na sliku*, tj. fotoizvješće nastanka pojedinih kazališnih predstava. Uz obvezatne informacije o različitim događanjima, gostovanjima i festivalima, svaki novi broj "Luka" donosi i teorijske tekstove s područja lutkarstva, te pedagogije.

Četvrti broj revije "Luka" tako započinje tekstom Antonije Bogner Šaban *Džepna povijest susreta lutkara i lutkarskih kazališta Hrvatske* prisjećajući se na začetke SLUK-a u Osijeku te podcrtavajući važnost ovakovih susreta i festivala za daljnji razvoj lutkarstva u Hrvatskoj. O 16. SLUK-u i odlukama ocjenjivačkog suda tekst je napisao Hrvoje Ivanković.

O ovome su broju razgovorom predstavljeni Jana Kašper (*25 godina u Loptici Hopsici*) i Ivan Balog (*Lutkar iz ravnice*). Teorijsko esejistički blok i u ovom broju pripao je Peri Mioču i drugome dijelu teksta *Nadmarioneta ili izazov te Žaneti Balčin* i tekstu *Lutka, vječna estetska istina*. Uz Mrduljašev *Priručni rječnik lutkarskoga pojmovlja*, Mladen Martić upoznaje čitatelje s poljskim lutkarskim kazalištem, a Livija Kroflin piše o jubilarnome PIF-u.

Uz obilje informacija iz hrvatske UNIMA-e, posljednji blok četvrtoga broja "Luka" posvećen je informacijama vezanim uz skorbu proslavu 50. godišnjice djelovanja zagrebačkog kazališta lutaka a koju će pratiti cjelovita obnova (i nadogradnja) kazališne zgrade, prigodne izložbe i opsežna monografija.

"Luka", k tome, iz broja u broj, najmlađim čitateljima poklanja nekoliko priča i poseban prilog kako djeca sama mogu izraditi svoju krpenu ili papirnatu lutku.

